ЛОГІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Я. Янишин, к. е. н.

ORCID ID: 0000-0002-8693-1484

Львівський національний аграрний університет

<https://doi.org/10.31734/economics2020.27.048>

Янишин Я. Логістичне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності

Існує чимало способів удосконалити процес виробництва у сільськогосподарському підприємстві і кожен із способів може знайти своє застосування на практиці. Одним із найефективніших шляхів створення нових і закріплення існуючих конкурентних переваг суб'єктів аграрного ринку є впровадження, оптимізація та застосування системи логістичного забезпечення сільськогосподарського виробництва. Система логістичного забезпечення виробництва посідає неабияке місце серед дієвих інструментів інтенсивного розвитку сільськогосподарських підприємств. Обсяг логістичних витрат займає до 25% в структурі витрат підприємства, що за сучасних умов господарювання ставить логістику у перелік найпріоритетніших завдань менеджменту. Розуміння суті функціонування логістичних систем ставить за необхідне проведення оптимізації такої системи та постійного контролю і аудиту логістичної діяльності підприємства. Логістика лежить всередині всіх виробничих і допоміжних процесів та є зв'язуючим чинником ефективного функціонування всіх підрозділів підприємства. Логістика – невід'ємна складова зовнішньоекономічної діяльності, а отже, ефективне використання інструментарію та методології логістики в менеджменті ЗЕД може стати запорукою успіху на міжнародному ринку.

Ринкова ситуація, яка характеризується нестабільністю, безперервними змінами технологічних процесів, а також постійним зростанням вимог суспільства щодо характеристик товарів та послуг зумовлює необхідність впровадження інноваційних і вдосконалення існуючих методик менеджменту. Підхід акцентування уваги на логістичному забезпеченні сільськогосподарського виробництва, зокрема, зовнішньоекономічної діяльності, необхідний задля збереження позиції підприємства на ринку, а також підвищення показників ефективності діяльності виробників відповідно до їхніх стратегічних цілей, а відтак потенційного захоплення додаткових ніш ринку.

Розглянуто та проаналізовано стан логістичного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності сільськогосподарського підприємства «АГРО ЛВ ЛІМІТЕД», проаналізовано структуру логістики підприємства й складено логістичний ланцюг із виділенням ключових зовнішньоекономічних партнерів. Запропоновано модель вдосконалення системи логістичного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності на прикладі сільськогосподарського підприємства «АГРО ЛВ ЛІМІТЕД».

Ключові слова: логістичне забезпечення, логістичний ланцюг, логістична ланка, канал збуту, сфера виробництва.

Yanyshyn Ya. Logistical support of foreign economic activity

There are many ways to improve the production process at agricultural enterprises, and each of these methods can be practically applied. One of the most effective ways to create new and consolidate the existing competitive advantages of agricultural market entities is to implement, optimize and apply the system of logistic support for agricultural production. The system of logistical support of production occupies a prominent position among the effective tools of intensive development of agricultural enterprises. The value of logistics costs is up to 25% in the cost structure of the enterprise, which, under the current conditions of management puts logistics in the list of the primary management tasks. Understanding the basement of the functioning of logistics systems makes it necessary to carry out the optimization of such system and constant control and audit of logistic activity of the enterprise. Logistics lies within all production and support processes and can be a key factor in the effective functioning of all business units. Logistics is an integral part of foreign economic activity, and thus the effective use of logistics tools and methodology in the management of foreign economic activities can be a key to success in the international marketplace.

The market situation, characterized by instability, continuous changes in technological processes, as well as constant growth of society's requirements for the characteristics of goods and services, causes the requirement of innovative and improvement of existing management techniques. An approach of focusing on logistical support for agricultural production, and in particular foreign economic activity, is necessary to maintain the position of the enterprise at the market, as well as to increase the performance indicators of producers in accordance with their strategic goals, and from this - the potential capture of additional niches of the market.

In the research, the author considered and analyzed the state of logistics provision of foreign economic activity of the agricultural enterprise «Agro LV Limited», analyzed the structure of the logistics enterprises and logistics chain by select the main foreign trade partners, created the model of improving the system of logistic support of foreign economic activity on the example of the agricultural enterprise «Agro LV Limited».

Key words: logistic support, logistic chain, logistics link, distribution channel, production area.

Постановка проблеми. Закон зростання потреб та об'єктивне посилення конкуренції в середовищі аграріїв потребує активних дій від виробників сільськогосподарської продукції щодо оптимізації своїх витрат, вдосконалення якості продукції та максимізації задоволення потреб споживачів. Однією з ключових підсистем аграрного підприємства є система логістики, а робота менеджменту підприємства з удосконалення та оптимізації цієї системи веде до покращання економічних показників господарства. Отож, проблема вдосконалення системи логістичного забезпечення становить неабиякий науковий інтерес.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами функціонування систем логістичного забезпечення займалися такі науковці, як О. Вишневецька, Т. Двойнісюк, С. Шигида, Н. Герелиця, О. Зернюк, В. Ігнатенко, В. Николайчук, А. Родніков, М. Окландер, Д. Вордлоу, Дж. Джонсон, П. Мерфі. Сукупність логістичних ланок, що зв'язані між собою, складає логістичний ланцюг. Приклад ефективного застосування системи логістичного забезпечення виробництва наводить В. Николайчук [5], де підкреслює спроможність таких систем знизити рівень витрат на 20%, товарні запаси – на 30–70%.

Дослідник А. Родніков [7] вказує, що логістичний ланцюг – це множина пов'язаних між собою фізичних та юридичних осіб (постачальників, посередників тощо), що беруть безпосередню участь у доведенні конкретної партії продукції до споживача.

Американські спеціалісти у сфері логістики розглядають логістичні канали у складі ланцюга постачання [2, с. 122]. Основні розбіжності фіксуються у формуванні поняття «ланка логістичного ланцюга», де українські дослідники найчастіше зазначають, що нею є окреме підприємство. Європейське бачення логістичного ланцюга – шлях через процеси виробництва. Український науковець, М. Окландер [6, с. 215–216] дійшов висновку, що оптимізувати витрати підприємства за рахунок обґрунтованої імплементації системи логістичного забезпечення часто буває простіше, аніж збільшувати прибуток за рахунок зростання обсягів виробництва, з чим ми повністю погоджуємось.

Отож, знаходячи своє відображення в основних складових виробництва, оптимізація логістичного забезпечення стане ключовим чинником підвищення конкурентоспроможності на ринку та зростання прибутку підприємства.

Постановка завдання. Основним нашим завданням було дослідження діяльності сільськогосподарських підприємств крізь призму логістики, а також вивчення всіх процесів, складових сільськогосподарського виробництва, до яких дотична логістика для покращання зовнішньоекономічної діяльності сільськогосподарських підприємств.

Виклад основного матеріалу. Однією зі складових менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, яка має вагомий вплив на кінцеві показники ефективності сільськогосподарського виробництва, є система логістичного забезпечення. Налагодження логістики у підприємстві з виробництва сільськогосподарської продукції забезпечує зниження витрат останнього завдяки оптимізації ресурсних, проміжних і товарних потоків [1; 3]. Оскільки процес виробництва продукції становить собою постійно повторюваний цикл, а виробництво неможливе без логістичних процесів, то оптимізація циклу логістичного забезпечення виробництва веде до постійної економії фінансових ресурсів, а відтак і підвищення конкурентних позицій підприємства на ринку [4].

Логістика в аграрній сфері охоплює методи, принципи, а також математичні моделі, які допомагають проводити управління, планування та контроль за логістичними операціями у матеріальній та нематеріальній сфері, що виникають під час закупівлі сировини та матеріалів для підприємства, відвантаження та збуту продукції з підприємства, а також безпосередньо під час виробництва.

Логістична складова сільськогосподарського підприємства, яке вийшло на міжнародний ринок, потребує особливої уваги, адже масштаби потоків сировини, продукції, матеріалів, а також кількість складських приміщень, перевалочних баз є значно вищою, а отже, обсяг ресурсів, що може буде зекономлений, є також більшим. Саме логістична складова підприємства, яка є тісно пов'язана з операційним менеджментом дає керівництву організації змогу прогнозувати обсяги продажу, витрати на доведення кінцевого продукту до споживача, фінансову складову за поставки (видатки) тощо. Як бачимо, логістика допомагає підприємству правильно розподілити потужності виробництва, беручи до уваги усі виклики зовнішнього середовища.

Логістика виступає одним із ключових інструментів покращання економічних показників сільськогосподарського підприємства, оскільки саме ефективна система логістики оптимізує пото-

ки сільськогосподарської продукції від виробника до споживача. А від якісних характеристик транспортування продукції залежить конкурентоспроможність останньої, що позначається на фінансових результатах підприємства.

Для кращого розуміння ролі логістики в системі менеджменту сільськогосподарського підприємства до уваги пропонується схема взаємодії процесу виробництва та системи логістичного забезпечення в «АГРО ЛВ ЛІМІТЕД» (рис. 1).

Кожна зі стрілок на рис. 1 вказує на існування окремої логістичної ланки – організаційно виокремленого учасника логістичного процесу, який виконує сукупність логістичних операцій у складі логістичного ланцюга. Ланка логістичної системи – це економічно і (або) функціонально відокремлений об'єкт, що не підлягає подальшій декомпозиції в межах поставленого завдання аналізу чи побудови логістичної системи, яка прямує до своєї локальної мети, що пов'язана з певними логістичними операціями чи функціями.

Логістичний ланцюг існує на макро- та мікрорівні. Ланки на макрорівні становлять сукуп-

ність окремих суб'єктів господарювання, які беруть ту чи іншу участь у процесі виробництва (посередники, окремі склади, банки, фінансові установи тощо). Мікрорівень – сукупність підрозділів, служб підприємства, через які проходять матеріальні та нематеріальні потоки. Оскільки підприємство – відкрита організація, яка не може існувати без зв'язків із зовнішнім світом, то система логістичного забезпечення виробництва завжди складається із логістичного ланцюга на макрорівні, переплетеного із логістичним ланцюгом на мікрорівні. Основа логістичного ланцюга – це матеріальні потоки, вони підкріплені між собою фінансовими та інформаційними потоками. Логістичний ланцюг може існувати в різних формах, що залежить від еволюції (розвитку) системи логістичного забезпечення виробництва.

Оптимальний макроланцюг повинен містити в собі мультизв'язки (канали) між окремими ланками логістичного ланцюга, як-от, наприклад, канал передачі предметів праці від перевізника до складських приміщень та виробництва одночасно, що й показано на рис. 2.

Рис 1. Взаємодія системи логістичного забезпечення та виробництва на прикладі сільськогосподарського підприємства «АГРО ЛВ ЛІМІТЕД» Кам'янка-Бузького району Львівської області.

Рис. 2. Логістичний ланцюг на макрорівні.

Оптимізувати логістичну систему належить поступово, окремо вдосконалюючи різні її складові. Структурно в ній виділяють потоки постачання, виробництва, зберігання та збуту. Отже, вдосконалення кожної зі складових у сукупності призведе до оптимізації логістичної системи підприємства. Завдання підприємства – отримати максимальний прибуток, що в нашому прикладі можливе за рахунок економії витрат на різних логістичних потоках (див. табл.).

Окремим елементом вдосконалення може стати розширення каналів збуту продукції, тобто

оптимізація процесу гуртово-роздрібної торгівлі, яка б відкидала використання послуг посередників, що підвищує прибуток на одиницю продукції.

Задля забезпечення виробництва безпечної та якісної продукції необхідно використовувати важелі маркетингу разом зі системою логістичного забезпечення виробництва та збуту. На сьогодні синтез системи логістичного забезпечення й системи «маркетингового виробництва» – врахування всіх потреб та бажань споживача є найкращим варіантом системи управління підприємством.

Таблиця

**Резерви скорочення витрат у системі
логістичного забезпечення виробництва**

Логістичні потоки	Постачання	Виробництво	Зберігання	Збут
Матеріальні	Оптимізація закупівлі ресурсів	Пришвидшення виробничого циклу, технічне удосконалення	Оптимізація складських витрат	Оптимізація каналів збуту, вдосконалення гуртово-роздрібної системи
Енергетичні	Оптимізація структури використання окремої сільськогосподарської техніки в конкретних умовах виробництва. Зменшення енергоємності. Контроль за використанням ресурсів		Зменшення прямих затрат на зберігання	Зменшення енергоємності. Контроль за використанням ресурсів. Оптимальний шлях збуту
Інформаційні	Налагоджена інформаційна система з логістики			
Фінансові	Використання перевірених постачальників. Зменшення відстані розрахунків. Оптимізація умов поставок	Взаємозв'язок і взаємоузгодженість фінансових потоків відповідно до матеріальних, енергетичних та інформаційних потреб підприємства		Оптимізація умов збуту. Використання перевірених постачальників
	Скорочення обсягу оборотних коштів за рахунок зменшення товарних запасів та пришвидшення циклу виробництва, оптимізації поставок. Прискорення швидкості руху коштів			

Висновки. Логістичне обслуговування клієнтів на високому рівні – один із чинників конкурентоспроможності підприємства. Оптимізована система логістичного забезпечення стає інструментом вдосконалення діяльності систем виробництва, транспортування, зберігання продукції та її довозення до кінцевого споживача. Інтегрована система логістики знизить витрати на обробку замовлень, перевезення вантажів, складування продукції та її збут. Дохід від продажу збільшується через недопущення дефіциту товарів, оптимізацію циклів виконання замовлень, а також за рахунок розробки стратегії обслуговування споживачів, в якій значна роль відведена логістиці.

Бібліографічний список

1. Вишнеvsька О. М., Двойнісюк Т. В., Шигида С. В. Особливості логістичних систем сільськогосподарських підприємств. 2015. URL: <http://global-national.in.ua/archive/7-2015/25.pdf> (дата звернення: 06.02.2020).
2. Вордлоу Д., Джонсон Дж., Мерфи П. Современная логистика. Москва: ИД «Вильямс», 2016. 720 с.
3. Герелиця Н. Є. Специфіка визначення ефективності транспортно-логістичних систем в аграрному бізнесі. *Modern Transformation of economics and management in the era of globalization: International scientific conference*. Klaipeda, 2016. С. 169–172.
4. Зернюк О. В., Ігнатенко В. О. Логістичний аналіз управління збутовою діяльністю промислового підприємства. *Економіка і регіон*. 2015. № 5. С. 60–65.
5. Николайчук В. Е. Транспортно-складская логистика. Москва: Дашков и К, 2012. 452 с.
6. Окландер М. А. Логістична система підприємства: монографія. Одеса: Астропринт, 2004. 312 с.
7. Родников А. Н. Логистика: терминологический словарь. Москва: ИНФРА-М, 2000. 352 с.

Стаття надійшла 18.02.2020